

Роман Любарський. Літературна критика.

Апофігей баляндрасів

Схоже, журі з присудження обласної літературної премії давно пустилося берега. І міняти щось в своїй роботі, в своїх підходах і поглядах не бажає. Тобто як займалася певна частина журі протекціонізмом та лобізмом в минулі роки, як сповідувала принцип гуртівщини «рука руку мие», так і продовжує це практикувати. Роботи над помилками не відбулося. Більше того, за цей час «окремі недоліки» перетворилися на «стійкі тенденції» і навіть на «безальтернативні традиції».

Це вкотре (після наших публіцистичних виступів 2007-го, 2008-го та 2013 років) продемонструвало ток-шоу «Ми» під назвою «Кларнет чи дудка? Літературна премія Маланюка», показане на обласному телебаченні 13 січня. До речі, переглянути її можна на сайті нашої КОДТРК.

Коли в студії голова обласної організації НСПУ та заступник голови журі премії імені Євгена Маланюка Василь Бондар знову публічно (дякуємо за відвертість) не заперечував, що більшість конкурсних творів членами журі просто не читається, то після такого зізнання все решта – баляндраси на припічку.

Після цього хіба треба було більше про щось говорити? Про якийсь гуманізм «єгипетської доби» чи про сучасні художні критерії? Про об'єктивізм чи кордоцентризм, наскільки він лягає на сердечні струни читача?

Можливо, варто було б знайти відповідні слова про сумління та честь тих письменників та науковців, що входять до складу журі, але не соромляться своєї, м'яко кажучи, неохайності при виконання громадських, але почесних обов'язків. Отже, якщо не всі представлені на конкурс книжки прочитуються незажуреним журі, то за що ж тоді голосують «за» чи «проти» його члени?

Певно, тут неабияку роль відіграють прізвище, національна, мовна чи гендерна привабливість, дружність, лояльність, те, чий учень ти чи послідовник тощо. Визнавши, що «так не повинно бути» (а, значить, було і є!), Василь Бондар поставив під сумнів усю діяльність організаторів попередніх «журфіксів». Одне лише це зізнання дискредитує премію і дає вагомий привід для докорінної люстрації складу журі. Нехай це «частковості», «ревності» та «метушня» (саме такі слова звучали під час передачі), але, попри все, є питання, які варто знову поставити перед засновниками премії. Особливо, якщо вони прагнуть, щоб розголос – на теренах як Кіровоградщини, так і України – про обласну літературну премію імені Євгена Маланюка не був помножений на нуль. У кращому випадку. У гіршому – мав негативний резонанс.

Таким чином, пропонуємо для обговорення питання, які, на нашу думку, є проблемними і які мають бути вирішені найближчим часом.

Виходячи з логіки, що премія не може видаватися на конкурсній основі, треба позбавитися ключової ознаки постмодерну – гібридності.

Якщо це конкурс, то, може, варто його проводити анонімно, шифруючи імена-прізвища авторів, які подають тексти лише в електронному вигляді? Чому конкурс став постійною ареною для апріорних перемог певних авторів, лобійованих членами журі, які просто вичавлюють інші роботи?

Скільки слів про Україну має бути в творі, щоб він відповідав нормативам патріотизму? Яким має бути склад журі – парним чи непарним? Чи мають до нього входити лише фахівці, чи слід ввести туди ще й «пересічних читачів»: бібліотекарів, шкільних вчителів, студентів, продавців книгарень? Можливо,

навіть одного-двох незаангажованих і необтяжених місцевими знайомствами «варягів»? Як часто проводити ротацію членів журі?

Чи легітимно вводити за кілька днів до вирішального засідання у склад журі людину за дзвінком з Києва (наприклад, від другого секретаря правління НСПУ), чи це прерогатива лише голови облради?!

Про обов'язкове рецензування членами журі текстів-переможців. (Попередні публікації в «Народному слові» більше схожі на відгуки, а не на повноцінні науково обґрунтовані рецензії).

Про виділення в окремі номінації «Поезії», «Перекладів» та «Публіцистики». Чи варто тестувати книжки номінантів у таких, наприклад, видавництвах, як «Академія», «Кальварія», «Фоліо»?

Наскільки відповідає ментальності нашого миролюбного степового краю хижацька семантика пам'ятної відзнаки «Золотий орел», що видається переможцям? Чи не час нашим високоморальним літераторам відмовитись від премії, а на закладені в неї кошти придбати щось необхідне для бійців АТО, а можливо й взагалі призупинити на час реальних бойових дій конкурсні баталії?

То що ж? Нехай крутиться той вітряк, може мука буде?.. А ми посидимо на припічку і послухаємо про розуміння гуманізму, який «не змінився з часів єгипетських пірамід» (за словами Броніслава Куманського)?

На жаль, на цьому млині проблем та інтриг є цілий ряд постраждалих: автори творів, яких тенденційно затюкали чи просто проігнорували; громадськість, яку дезінформовано успішністю та якісним рівнем цього «дзеркала» літературного процесу; а ще голова обласної ради, якого усіма цими негараздами, безумовно, підставляють. Та в будь-якому випадку нагадаємо, що літературний процес на Кіровоградщині формується не лише членами НСПУ, які чомусь отримали від влади карт-бланш на регулювання й оцінку цього процесу. Є й інші літературні кола, що відкриті для спілкування. Ми готові поєднати зусилля, аби переформатувати положення про премію, щоби твори-переможці зазвучали, як «сонячні кларнети», а не як «пофарбована дудка».

Павло ЧОРНИЙ.

Роман ЛЮБАРСКИЙ.